

Naslov članka/Article:

Gradimo mostove med bregovi različnosti

Gradimo mostove med bregovi različnosti [We Are Building Bridges between Banks of Diversity]

Avtor/Author:

Janja Žnidarčič

DOI:

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Slovenščina v šoli št. 1/2017, letnik 20

ISSN 1318-864X

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2017

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/slovenscina-v-soli/>

Janja Žnidarčič, Osnovna šola Kozara Nova Gorica

GRADIMO MOSTOVE MED BREGOVI RAZLIČNOSTI

Uvod

Na OŠ Kozara Nova Gorica smo tri šolska leta izvajali inovacijski projekt Gradimo mostove med bregovi različnosti, ki z istim imenom živi še naprej kot šolski projekt. Osnovni cilj projekta je aktivno povezovanje učencev posebnega programa vzgoje in izobraževanja in prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom z vrstniki v širšem okolju zato, da bi izboljšali socialno integracijo vseh sodelujočih. V vsem tem času našo dobro prakso postopoma širimo in iščemo vedno nove priložnosti za vključevanje in povezovanje učencev s posebnimi potrebami z vrstniki v šolskem okolju in izven njega (z večinskimi osnovnimi šolami, centri, društvi, klubi in drugimi ustanovami v lokalnem okolju). Dejavnosti se odvijajo na vzgojno-izobraževalni vertikali - od vrtca do srednje šole. Smo pobudniki dejavnosti in hkrati odprti za pobude okolja. Z načrtovanimi in izvedenimi aktivnostmi v projektu ustvarjamo pogoje in nudimo pozitivne spodbude vsem sodelujočim učencem, zato da bi izboljšali medsebojno sprejemanje, toleranco do drugačnosti, empatijo, sodelovanje in medsebojno komunikacijo. V prispevku so izpostavljene predvsem tiste dejavnosti, ki smo jih sistematično izvajali s skupino učencev s posebnimi potrebami naše šole in učenci večinske šole in so prinesle največ pozitivnih socialnih interakcij med vsemi sodelujočimi.

Kdo so učenci, ki obiskujejo osnovno šolo Kozara Nova Gorica, v katere izobraževalne programe so vključeni, kdo z njimi dela?

Osnovna šola Kozara Nova Gorica je devetletna osnovna šola in opravlja veljavni izobraževalni program za obvezne osnovne šole, ki je prilagojen za otroke s posebnimi potrebami. Učenci so vključeni v prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom (učenci z lažjo motnjo v duševnem razvoju in kombiniranimi motnjami) ali v posebni program (učenci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju). Pouk poteka v manjših skupinah (razredih), tako je možna večja diferenciacija in individualizacija pouka, poučujejo posebej usposobljeni učitelji – defektologi oz. specialni

in rehabilitacijski pedagogi, učence obravnavajo še drugi strokovnjaki (psiholog, logoped, fizioterapevt ...), kar omogoča kompleksno in kontinuirano obravnavo otrok s posebnimi potrebami. Učni programi so po obsegu in zahtevnosti skromnejši, prilagojeni sposobnostim, raznolikim potrebam in drugačnemu tempu teh učencev.

Značilnost obeh navedenih programov je, da imata relativno odprt prostor za uvajanje šolskih dejavnosti, ki jih terjajo posebne potrebe posameznih učencev. Tako je proces dela - od pouka do drugih dejavnosti - na šoli čim bolj individualiziran. Učenčev uspeh pa se meri skladno z njegovimi intelektualnimi in drugimi sposobnostmi (Rovšek, 2006).

V splošnem delu prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je opisana populacija učencev z lažjimi motnjami v duševnem razvoju. Ti imajo v primerjavi z vrstniki kvalitativno drugačno kognitivno strukturo, ki se kaže v počasni sposobnosti generalizacije in konceptualizacije, omejenih spominskih sposobnostih, težavah v diskriminaciji, sekvencioniranju, omejenem splošnem znanju, bolj konkretnem kot abstraktnem mišljenju. Zaradi nižjih intelektualnih sposobnosti je omejena tudi njihova sposobnost reševanja problemov. Pri komunikaciji imajo ti učenci težave v artikulaciji in tudi receptivne ter ekspresivne težave. Njihov socialni razvoj poteka tako kot pri vrstnikih, samo prehod iz ene faze v drugo je počasnejši in včasih bolj zapleten, ker imajo slabše razvite socialne spretnosti, manj so kritični do drugih učencev in se nagibajo k nezrelemu presojanju socialnih situacij. Dokazano je, da je proces dozorevanja teh učencev upočasnen, poln vzponov in padcev, zato pri tem potrebujejo pomoč in vodenje, zlasti pa učenje socialnih veščin, ki jim bodo po končanem šolanju omogočile lažjo vključitev v širše socialno okolje.

(http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/PP_z_NIS.pdf)

V splošnem delu posebnega programa vzgoje in izobraževanja so predstavljene značilnosti učencev z zmerno, s težjo in težko motnjo v duševnem razvoju. Ti potrebujejo vse življenje različne stopnje pomoči; motnja v duševnem razvoju je vseživljenjski problem in traja od rojstva do smrti. Zaradi znižanih intelektualnih sposobnosti učenci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju niso nikoli popolnoma samostojni. S posebnimi vzgojno-izobraževalnimi procesi pa njihovo stopnjo samostojnosti in neodvisnosti lahko razvijamo do optimalnih meja. Učenci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju zaradi posebnosti potrebujejo veliko spodbud za svoj osebni razvoj. Posebnost te motnje se v procesu učenja kaže predvsem v: zmanjšanih intelektualnih sposobnostih, znižani motivacijski sferi, pomanjkanju elementov samoaktivnosti, manjši potrebi po samopotrjevanju, slabši intencionalni usmerjenosti.

(http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/posebni_program/Posebni_program_vzgoje_in_izob.pdf)

V Razvojnem načrtu osnovne šole Kozara Nova Gorica je med drugim zapisano, da sta naše poslanstvo vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Strokovno usposobljeni sodelavci s specialnimi oblikami, meto-

dami, pristopi in individualiziranimi obravnavami spodbujamo celovit razvoj otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami tako, da jih pripravimo za aktivno vključitev v širše družbeno okolje. Celostno obravnavo učencev izvajamo tako, da zavod povezujemo z okoljem, aktivno sodelujemo pri vključevanju otrok in mladostnikov izven šolskega okolja, predstavljamo zavod navzven, osveščamo okolje s problematiko oz. potrebami oseb s posebnimi potrebami.

Navedene smernice razvojnega načrta šole so lastne tudi našemu projektu. Čeprav je smer jasna, ni nujno lahka, kajti naši učenci pri vključevanju v okolje pogosto naletijo na težave in nerazumevanje, predvsem zaradi slabšega poznavanja populacije oseb s posebnimi potrebami ter s tem povezanimi stigmami. Treba se je torej odpirati navzven, narediti korak v družbo, predstaviti svoje zmožnosti in prednosti. Da pa bi naši učenci to zmoogli, jih moramo čim bolj opremiti, jim omogočiti pridobivanje novih izkušenj, znanj, veščin - predvsem pri oblikovanju socialnih odnosov, da bi z večjim zaupanjem in suverenostjo vstopali v skupnost. Želimo pa tudi, da pridobivajo pozitivne izkušnje tudi vsi tisti, ki prihajajo v stik z našimi učenci.

Pomen socialne integracije

Čeprav se naši učenci šolajo v specializirani ustanovi, ločeno od svojih vrstnikov, je za njihov optimalni psihosocialni razvoj pomembna tudi socialna integracija.

Socialna integracija je most med integracijo in inkluzijo, se pravi most, ki vodi do optimalnega vključevanja vseh otrok in drugih udeležencev vzgojno-izobraževalnega sistema v vsakodnevno življenje in delo. Da je otrok socialno integriran, pa ne pomeni, da se popolnoma vključi v skupnost, pač pa to, da mu je kljub njegovim motnjam omogočimo razvoj v skupnosti. Otroci s posebnimi potrebami se morajo naučiti v socialni skupini živeti s svojo motnjo, saj ta zaradi njihove socialne vključenosti ne bo izginila. Prav tako pa je naloga socialne skupine, da sprejme otroke s posebnimi potrebami skupaj z motnjo, ki tega otroka bremeni.

Ustvarjanje razmer, primernih za socialno vključenost otrok s posebnimi potrebami, zajema zagotavljanje pravic otrokom s posebnimi potrebami do boljših možnosti za njihov razvoj in učenje s sovrstniki v rednem šolskem sistemu. Te razmere so del integracijskih procesov, katerih cilj je zmanjševanje diskriminacije in socialne izključenosti, nastale zaradi motnje. Pri pripravi na uspešno uresničevanje socialnointegracijske vloge so še posebej pomembne naloge sodelovanja in povezovanja vzgojiteljev, učiteljev, specialnih pedagogov in drugih strokovnih delavcev v vzgojno-izobraževalnem procesu. Učenci se v interakciji s sovrstniki naučijo izražati svoja mnenja in oblikovati lasten odnos do sveta in družbe, v kateri živijo. Pomembna naloga šole je priprava učencev za medsebojne interakcije, sožitje in razumevanje med učenci ter sprejemanje sovrstnikov s posebnimi potrebami kot enakovrednih članov skupnosti (Lebarič, Kobal Grum, Kolenc, 2006).

Kako se povezujejo in sodelujejo otroci in mladostniki s posebnimi potrebami naše šole z vrstniki v širšem okolju?

Člani projektnega tima iščemo stike izven šole, s katerimi si želimo sodelovati (vrtci, šole, društva, centri ...) oz. se odzivamo na pobude iz okolja, kadar si drugi želijo sodelovanja z našimi učenci.

V šolskih letih 2013/14 in 2014/15 smo organizirali, koordinirali in izvedli številne, raznolike aktivnosti:

- srečanja, da bi predstavili našo šolo (obisk učencev 1. razredov sosednje večinske šole, obisk bivših sošolcev naših učencev, mednarodno integracijsko srečanje ljudi s posebnimi potrebami in mladostniki iz Celovca ...),
- skupni dnevi dejavnosti z večinsko osnovno šolo (tehniški, naravoslovni in športni dnevi),
- pravljичne ure s predšolskimi otroki in učenci 1. triade sosednje, večinske šole (branju je sledil pogovor o drugačnosti, skupno delo po manjših skupinah),
- nastopi za vrstnike večinske šole (po zaigrani igrici je sledilo druženje, intervju z mladimi igralci naše šole),
- nastopi na različnih kulturnih dogodkih in tekmovanjih skupaj z vrstniki,
- skupaj z vrtci v projektu Zeleni nahrbtnik (vzajemna predstavitev z nastopom, druženje, igra, sodelovanje na zaključni prireditvi ...),
- čezmejno sodelovanje oseb s posebnimi potrebami in njihovih mentorjev z vzgojno-izobraževalnimi ustanovami v Italiji.

Povezali smo se s centri, društvi, klubi in drugimi ustanovami v lokalnem okolju, ki v svoje dejavnosti vključujejo tudi otroke s posebnimi potrebami. Izvedene so bile dejavnosti, ki so potekale kontinuirano, vse šolsko leto:

- dejavnosti s terapevtskimi psi Društva Tačke Pomagačke (dodatna aktivnost po končani delavnici, kjer so psi imeli motivacijsko in povezovalno vlogo),
- izvenšolske interesne dejavnosti (ples, atletika, plavanje, taborniki), ki se izvajajo na drugih šolah, v društvih, klubih ... (spodbujamo starše, da otroke s posebnimi potrebami vključijo v zanje primerne aktivnosti izven šole),
- skupno igranje nogometa učencev posebnega programa in dijakov dijaškega doma (druženje, zaradi veselja do nogometa, se je začelo spontano na igrišču),
- dejavnosti dnevnega centra Žarek Nova Gorica in Mladinskega centra Nova Gorica (aktivno preživljanje prostega časa z vrstniki večinskih OŠ, druženje, učna pomoč ...),
- prostovoljstvo (skupina učencev naše šole in učencev sosednje večinske OŠ je enkrat tedensko obiskovala varovance v domu starejših občanov).

V šolskem letu 2015/16 smo ohraniti že obstoječe in utečene oblike sodelovanja, pri katerih je med učenci prihajalo do pozitivnih interakcij, dodali pa smo še nekatere nove oblike kontinuiranih dejavnosti:

- skupno izvajanje interesne dejavnosti Gibalna urica s psom (sodelovali so učenci posebnega programa, prvošolčki sosednje večinske šole in terapevtski pes),

- interesna dejavnost »vrtičkarstvo« (naši vrtičkarji so se občasno povezovali z mladimi vrtnarji dveh sosednjih večinskih šol).

Tudi v letošnjem šolskem letu nadaljujemo z nekaterimi prej navedenimi dejavnostmi (interesne dejavnosti, dnevi dejavnosti skupaj z ostalimi osnovnimi šolami), ki smo jih vključili v redni letni delovni načrt šole. Izvajamo jih tako, da upoštevamo vsa do sedaj pridobljena spoznanja dobre prakse medsebojnega sodelovanja.

Kako otrokom in mladostnikom s posebnimi potrebami in njihovim vrstnikom iz večinskih šol preko skupnih aktivnosti omogočiti pridobivanje pozitivnih izkušenj v medsebojnih odnosih?

Dosedanje izkušnje sodelovanja naše šole z večinsko populacijo (s šolami, vrtci, drugimi ustanovami) so nas pripeljale do naslednjih ugotovitev.

- Naši učenci z večjo samozavestjo in suverenostjo vstopajo v stike z vrstniki, če se imajo priložnost pokazati na svojih močnih področjih (šport, likovno ustvarjanje, ples, petje, druga interesna področja ...), kjer so lahko enakovredni svojim vrstnikom. Vse to upoštevamo, kadar izbiramo vsebine delavnic.
- Največ pozitivnih interakcij opazamo med učenci, ki se srečujejo večkrat, najboljše kontinuirano, vse šolsko leto (npr. skupno izvajanje interesne dejavnosti).
- Večjo pozitivno naravnost sodelujočih učencev opazamo pri dejavnostih, ki imajo predpripravo (npr. pogovor oz. delavnice z učenci večinske šole, kjer spoznavajo posebne potrebe naših učencev).
- Srečanja so uspešnejša, če učitelji oz. mentorji kažejo pozitivno naravnost do učencev s posebnimi potrebami in so pripravljeni vložiti čas in trud za doseganje pričakovanih ciljev.

Dejavnosti, ki pripomorejo k zmanjševanju stigmatizacije otrok s posebnimi potrebami

Psihosocialni položaj oseb s posebnimi potrebami je v veliki meri določen s stališči okolja, v katerem živijo. Stereotipna stališča izražajo vnaprejšnja pričakovanja in vrednostne ocene o osebah s primanjkljaji, ne upoštevajo pa empiričnih informacij. Stališča ravnateljev, učiteljev in staršev se nehote odražajo v odnosih in komunikaciji vrstnikov do učencev s posebnimi potrebami (Schmid, 2001).

Iz literature in tudi iz naših izkušenj vemo, da zaradi slabšega poznavanja lahko prihaja do stigmatizacije otrok s posebnimi potrebami. Člani projektnega tima smo si zato v preteklem šolskem letu zadali nalogo, da skupino petošolcev ene od sodelujočih osnovnih šol temeljito pripravimo na srečanje z učenci s posebnimi potrebami, še preden se bodo skupaj družili na delavnici. S tem smo želeli doseči bolj pozitivno naravnost učencev večinske šole do učencev s posebnimi potrebami.

Anketa pred obiskom OŠ Kozara Nova Gorica

V prvem delu spletnega vprašalnika smo ugotavljali, v kolikšni meri učenci večinske šole poznajo našo šolo, naše učence in težave, ki jih ti imajo. Učenci so odgovarjali na vprašanja izbirnega tipa (eden oz. več možnih odgovorov). Iz odgovorov smo izvedeli, da se večina učencev še ni nikoli srečala z otrokom, ki bi obiskoval našo šolo. Ko smo jih spraševali, ali vedo, zakaj obiskujejo šolo s prilagojenim programom, je veliko otrok menilo, da imajo naši učenci nekakšno napako oz. da se težko učijo.

V drugem delu ankete pa so učenci izražali strinjanje, nestrinjanje oz. nedoločeno stališče do navedenih trditev. V oklepaju je v % izražen najpogostejši odgovor.

- Učenci, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, so učenci kot mi, samo potrebujejo posebno pomoč pri učenju in drugačen pouk. (94,9 % se strinja)
- Učenci, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, so manj sposobni. (41 % se ne strinja)
- Učenci, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, so čudni. (61,5 % se ne strinja)
- Učenci, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, imajo posebne potrebe in potrebujejo prilagoditve. (79,5 %)
- Od učencev, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, se lahko nalezem kakšne bolezni. (69,2 % se ne strinja)
- Učenci, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, se učijo, napredujejo po svojih sposobnostih. (74,4 %)
- Učenci, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, ko končajo osnovno šolo, nadaljujejo šolanje na poklicni šoli. (56,4 % nedoločeno stališče)
- Učenci, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica, so neumni. (82,1 % se ne strinja)

Če povzamemo rezultate, lahko rečemo, da so odgovori izražali večinoma pozitivno stališče do učencev s posebnimi potrebami. Večina učencev se je strinjala s trditvijo, da našo šolo obiskujejo učenci, ki so taki kot oni, potrebujejo samo posebno pomoč, drugačen pouk in prilagoditve.

V zaključnem delu ankete smo učence povprašali, kako se počutijo v družbi otrok, ki obiskujejo OŠ Kozara Nova Gorica. Izbrali so lahko več odgovorov. 43,6 % učencev je odgovorilo, da se jim učenci s posebnimi potrebami smilijo, 71,8 % otrok pa jim želi pomagati. In končno so nas zanimala še njihova pričakovanja v zvezi z druženjem z učenci OŠ Kozara Nova Gorica. Njihova pričakovanja so bila ravno tako pozitivna. Večina je pričakovala, da se bodo imeli na delavnici z našimi učenci lepo.

Predavanje in delavnice za učence večinske OŠ nas njihovi matični šoli

Specialna pedagoginja naše šole je učencem in učiteljem večinske šole predstavila zgodovino naše šole, izobraževalne programe, v katere so vključeni učenci s posebnimi potrebami, in zaposlene na šoli. Predstavila jim je vse skupine učencev s posebnimi potrebami in njihove težave (otroci z motnjami v duševnem razvoju, gibalno ovirani otroci, otroci z govorno jezikovnimi motnjami ...). Predavanju je sledila delavnica, na kateri so se

učenci poskušali vživeti v posebne potrebe posamezne skupine učencev (pisali so z zaprtimi očmi, risali z nedominantno roko, brali besedilo, napisano v cirilici, pa še besedilo, kjer so bile črke v besedi premetane tako, da sta na pravem mestu samo prva in zadnja črka ...). Učenci so po predavanju in delavnicah imeli možnost vprašati in razjasniti marsikatero dilemo o učencih s posebnimi potrebami, ki se šolajo na OŠ Kozara Nova Gorica, in morda se je tako razblinila kakšna stigma oz. odvečna skrb ali strah zaradi nepoznavanja te skupine otrok.

Skupno druženje na delavnici »Spoznavajte našo šolo«

Delavnica se je odvijala na OŠ Kozara Nova Gorica za učence od 4. do 7. razreda naše šole in petošolce ene od večinskih osnovnih šol. Srečanje je potekalo v raziskovalnem duhu. Učenci so v mešanih skupinah, preko različnih dinamičnih nalog (križanka, interaktivna igra, orientacija s pomočjo načrta šole, gibalni poligon) in odkrivanjem gesel spoznavali našo šolo in tudi njeno zgodovino. Živahno druženje se je zaključilo s pogostitvijo, za katero so poskrbeli učitelji in učenci iz posebnega programa.

Naši učenci so se ob podpori učiteljev izkazali kot odlični gostitelji. Pri reševanju nalog po skupinah so bili zelo suvereni, saj so bile izbrane naloge takšne, da so lahko pokazali svoje sposobnosti in skupaj z gostujočimi učenci so sodelovali kot enakovredni partnerji, pa tudi dobro so se znašli v znanem šolskem okolju in se izkazali kot vodniki pri orientaciji po naši šoli.

Anketa po obisku OŠ Kozara Nova Gorica

Učenci večinske osnovne šole so spletni vprašalnik izpolnjevali tudi po druženju na naši šoli. Zanimalo nas je njihovo počutje med obiskom OŠ Kozara Nova Gorica. Označili so lahko eno ali več trditev, ki so najboljše označevale njihovo počutje med srečanjem. Kar 78,9 % učencev je odgovorilo, da so se na druženju zabavali. 26,5 % učencev je želelo našim učencem pomagati in prav tolikšen delež učencev je odgovoril, da so se jim naši učenci smilili. Prav nihče ni izbral odgovorov, ki so izražali negativno stališče do učencev s posebnimi potrebami (bilo me je strah, ni mi bilo prijetno, z učenci OŠ Kozara se nisem želel družiti). Zanimalo nas je, ali so se njihova pričakovanja v zvezi z druženjem uresničila. 65,5 % učencev je na vprašanja odgovorilo pritrdilno. Največ učencev je pričakovalo, da se bo imelo lepo in takšnega mnenja so bili tudi po srečanju. Nazadnje smo učence vprašali, ali bi si še želeli takšnih srečanj. Pritrdilno je odgovorilo 65,8 %, 28,9 % je bilo neodločenih in samo 5,3 % si podobnih srečanj ni želelo. Ko smo jih vprašali, kaj bi radi počeli skupaj z našimi učenci, jih je največ odgovorilo, da bi se skupaj igrali in zabavali. Iz odgovorov smo lahko razbrali večinsko pozitivno naravnost do naših učencev.

Učitelji smo opazili, da so skupne dejavnosti potekale v sproščenem vzdušju, prevladovala je otroška radovednost po spoznavanju novega. Nekoliko več zadržanosti smo opazili pri posameznih učencih s posebnimi potrebami, čeprav smo izbrali takšne dejavnosti, kjer so se lahko izkazali in so bili enakovreden partner (športne aktivnosti, orientacija po naši šoli). Eden od

razlogov je gotovo specifika posameznikovih motenj (npr. za otroke z avtizmom je bilo takšno srečanje kljub dobri pripravi stresno - veliko neznanih ljudi, nova situacija).

Predstavljen primer dobre prakse poudarja predvsem pomen dobre priprave na skupno srečanje (predavanje, delavnice za učence večinske šole za boljše poznavanje oseb s posebnimi potrebami, anketni vprašalniki ...). Seveda tovrstna priprava in organizacija vseh dejavnosti pred in po srečanju zahtevata ogromno dobre volje, angažiranosti, usklajevanja med vsemi udeleženci, veliko časa, zagotovljeni morajo biti tako prostorski kot tudi kadrovske pogoji. V letošnjem šolskem letu smo se zato odločili, da druženja z vsemi spremljajočimi dejavnostmi (spletna anketa pred in po srečanju, predavanje, skupna delavnica učencev s posebnimi potrebami in učenci večinske šole) izvedemo samo trikrat v šolskem letu (s temi večinskimi šolami), saj smo ocenili, da bi v nasprotnem primeru prišlo do preobremenjenosti strokovnih delavcev in učencev. Seveda smo tudi pozorni, da se vključuje v aktivnosti čim več naših učencev, vendar ne vsi učenci na vseh dejavnostih.

Ves čas izvajana raznovrstnih dejavnosti smo opazovali odzive učencev pri skupnih aktivnostih in zbirali podatke (z anketnimi vprašalniki, anekdotskimi zapisi in intervjuji s sodelujočimi učenci in učitelji). Dejavnosti, ki so potekale v okviru projekta, so bile predstavljene na spletni strani šole (potek, odzivi učencev), rezultati spletnega vprašalnika pa so bili prikazani v spletni učilnici našega projekta. Sproti je tudi nastajala mapa vseh aktivnosti (priprava in opis posameznih delavnic, anekdotski zapisi učencev, fotografije, vprašalniki, samoevalvacije, polletna in letna poročila projekta). Z našim projektnim delom smo redno seznanjali učiteljski zbor na pedagoških konferencah.

Dosežki in spoznanja, do katerih nas je pripeljal naš projekt

- S sistematičnim, kontinuiranim, strukturiranim delom in dobro pripravo na skupna srečanja učinkoviteje premagujemo morebitne predsodke do učencev s posebnimi potrebami.
- Medsebojno sodelovanje pozitivno vpliva na spreminjanje predstav oz. stereotipov o osebah s posebnimi potrebami (zmanjšana stigmatizacija vrstnikov in drugih sodelujočih iz okolju).
- Skupne dejavnosti ugodno vplivajo na socializacijski razvoj otrok, saj tako otroci s posebnimi potrebami kot tudi tisti brez njih pridobivajo nove socialne izkušnje.
- Za dobro sodelovanje so ključni pripravljenost, pozitivna naravnost in dejavna udeležba vseh udeležencev.
- S projektom dosegamo večjo prepoznavnost naše šole in učencev v okolju.
- Z številnimi ustanovami v okolju smo zgradili mostove sodelovanja, ki jih bomo tudi v prihodnosti vzdrževali.

POVZETEK

Prispevek osvetljuje delo v projektu Gradimo mostove med bregovi različnosti. Z načrtovanimi dejavnostmi spodbujamo aktivno povezovanje učencev s posebnimi potrebami, ki se šolajo na OŠ Kozara Nova Gorica z vrstniki v širšem okolju zato, da bi izboljšali medsebojno sprejemanje, toleranco do drugačnosti, empatijo, sodelovanje in medsebojno komunikacijo.

Ključne besede: otroci in mladostniki s posebnimi potrebami, vrstniki v večinskih šolah in vrtcih, socialna integracija

Viri in literatura

- Grubešič, S., 2014: *Posebni program vzgoje in izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/posebni_program/Posebni_program_vzgoje_in_izob.pdf [5. 11. 2016].
- Komljanc, N., 2010: *Koncept odprtega učenja v odprtem učnem okolju*. Dostopno na: http://www.zrss.si/pdf/191213112813_natalija_komljanc_koncept_odprtega_ucenja_v_odprtem_ucnem_okolju.pdf [15. 2. 2015].
- Lebarič, N., Kobal Grum, D., Kolenc, J., 2006: *Socialna integracija otrok s posebnimi potrebami*. Radovljica: Didakta.
- *Prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom*. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/posebne_potrebe/programi/pp_z_nis.pdf [3. 11. 2016].
- Rovšek, M., 2006: Poti in stranpoti vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. V: Založnik, B. (ured.), *Otroci s posebnimi potrebami: integracija in inkluzija*. Nova Gorica: Educa, Melior.
- *Razvojni načrt Osnovne šole Kozara Nova Gorica za obdobje 2013/2014 – 2018/2019*. Nova Gorica: interno gradivo.
- Schmidt, M., 2001: *Socialna integracija otrok s posebnimi potrebami v osnovno šolo*. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Šmid, M., 2008: Značilnosti prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom in posebnega programa vzgoje in izobraževanja. V: Rovšek, M. (ured.), *Otroci s posebnimi potrebami: izobraževanje in vzgoja otrok z motnjami v duševnem razvoju*. Nova Gorica: Educa, Melior.
- *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja*. Dostopno na: <https://zakonodaja.com/zakon/zofvi/2-clen-cilji-vzgoje-in-izobrazevanja> [8. 8. 2016].